

Võlanõustamisteenus.

Võlanõustamise sissejuhatav koolitus teenust
korraldavatele
sotsiaaltöötajatele

Anne Rähn, TÜ Pärnu kolledž
Võlanõustaja

Milliseid seadusi sirvime

◦ Peamiselt:

- EV Põhiseadus. RT I, 15.05.2015, 2
- Sotsiaalhoolekande seadus. RT I, 21.04.2020, 38
- Sotsiaalseadustiku üldosa seadus. RT I, 13.03.2019, 157
- Võlaõigusseadus. RT I, 08.01.2020, 10

Tänased teemad

1. Võlanõustamine kui sotsiaalteenus.
2. Võlanõustamise eesmärk ja ülesanne.
3. Võlanõustaja ja sotsiaaltöötaja ülesanded teenuse osutamisel.
4. Nõuded teenuse osutajale
5. Teenuse taotlemine
6. Kokkuvõte

Võlanõustamisteenus

- o Võlanõustamisteenus on kohaliku omavalitsuse üksuse korraldatav **sotsiaalteenus**.
- o Eesmärk on abistada isikut:
 - oma varalise olukorra kindlakstegemisel,
 - võlausaldajaga läbirääkimiste pidamisel,
 - nõuete rahuldamisel ning
 - uute võlgnevuste tekkimise vältimine toimetulekuvõime parandamise kaudu ja
 - muude võlgnevusega seotud probleemide lahendamine.

Terviklik abiliik

- Võlanõustamine on terviklik abiliik, mis on suunatud finants-majanduslikku hädaolukorda sattunud isikutele, peredele ja leibkondadele, kellel majanduslikest raskustest põhjustatuna on tekkinud või tekkimas sotsiaalsed probleemid (Kaidi Silver-Schöbe)

Üldine teenuse eesmärk

- o Üldine eemärk on see, et inimene tuleb oma eluga paremini toime ja tal ei teki uusi ülejõu käivaid rahalisi kohustusi.

Ühtlasi on eesmärgiks:

- o teadvustada võlgnikule ülemäärase võlgnevuse põhjuseid ja tagajärgi ja
- o õpetada võlgnikku tulevikus uut ülemäärast võlgnevust vältima ning
- o säilitama tasakaalu tulude ja kulude vahel!

Teenuse eesmärk

- Ülemäärase võlgnevuse muutmine talutavaks või selle likvideerimine
- **Talutavus** on väga individuaalne ja soovitud siht või eesmärk lepitakse nõustamisvestluse käigus kokku.

Ennetustöö

- Millised tegevused ja kelle poolt aitaksid probleeme ennetada?

Võlanõustamise ülesanne

- Võlanõustamise peamine ülesanne on nõustada ja aidata finants-majanduslikku hädaolukorda sattunud isikuid ning peresid, kellel on seetõttu tekkinud või tekkimas *sotsiaalsed* probleemid.
- Millised probleemid peamiselt?

Võlgadesse võib sattuda iga inimene

- o Keerulisse finantsmajanduslikku olukorda võib sattuda iga inimene.
- o Põhjused on väga erinevad:
 - üldine vaesus,
 - töökoha kaotus,
 - õnnetusjuhtumid,
 - liigne tarbimine jms.
- o Majanduslike raskuste tagajärjed on kas kergemad või raskemad, sõltuvalt konkreetsest juhtumist.

Teenuse vajajad

- o Vale oleks siduda teenuse vajajate ring ainult teatud kitsa sihtgrupiga, nt toimetulekutoetuse saajad, kodutud vmt.
- o Seega peaks võlanõustamisteenus olema kättesaadav kindlasti ka nendele inimestele, kellel veel on sissetulek, kellel veel on eluruum ning kes veel on motiveeritud olukorda lahendama. Ennetus?

Aga meie piirkonnas polegi selle teenuse vajajaid! ?

- o Pikemas perspektiivis võivad võlanõustamisteenuse osutamise kulud olla väiksemad kui võlgnevusega seotud sotsiaalmajanduslike tagajärgede likvideerimine.

Võlg, võlasuhe (võs)

VÕS § 2. Võlasuhte mõiste

- o (1) Võlasuhe on õigussuhe, millest tuleneb ühe isiku (kohustatud isik ehk võlgnik) kohustus teha teise isiku (õigustatud isik ehk võlausaldaja) kasuks teatud tegu või jätta see tegemata (täita kohustus) ning võlausaldaja õigus nõuda võlgnikult kohustuse täitmist
- o Võlg on teise isiku täitmata varaline kohustus

Võlgnik

- Võlgnik on isik, kellel on teise isiku ees täitmata varaline kohustus

Võlglaste „liigitus“ (praktilise kogemuse põhjal)

- o 1. Enese teadmata võlgnikud
- o 2. Olude sunnil võlgnikud
- o 3. Bensiiniga tulekustutajad
- o 4. Jaanalinnud
- o 5. Lapsemeelsed
- o 6. Kuriteo ohvrid
- o 7. Küünilised petised

Võlgnevuse mõiste

- Võlgnevuseks tuleb pidada olukorda, kus võlgnikule on esitatud võlanõue, kuid ta ei suuda seda tasuda täies mahus ning ettenähtud tähtajaks iseseisvalt.
- Silmas on peetud olukorda, kus **inimene ei tule ilma kõrvalise abita toime** tegevustega, mille sooritamise tulemusena jõutakse olukorrani, kus inimene suudab oma rahalisi kohustusi täita.

Veel käsitlusi võlgnevusest

- o Võlgnevuseks loetakse vaid sissenõutavaks muutunud rahalist kohustust.
- o Nõue muutub sissenõutavaks alates ajahetkest, millal õigustatud isikul on õigus nõuda nõudele vastava kohustuse täitmist (TSüS § 147 lg 2) ehk kuupäevast, millal inimene on kohustatud maksma tagasi nt laenu või tasuma mingi kauba või teenuse eest.
- o Seega ei ole võlgnevuseks nt õppelaenu tasumise kohustus, kui üliõpilane veel ülikoolis õpib.

Makseraskus

- Võlgnik loetakse makseraskustes olevaks, kui ta ei suuda või tõenäoliselt ei suuda täita oma kohustusi nende sissenõutavaks muutumise ajal (VÜS)

Kõrvalise abi vajadus

- o Peamiselt:
- o oma rahaliste kohustuste hulga ja mahu ning olemasolevate ressursside realistlik hindamine, et välja selgitada võimalused võlgnevuse kõrvaldamiseks.
- o läbirääkimine võlausaldajaga nõuete vähendamise võimaluste osas või kohtusse pöördumine pankrotimenetluse algatamiseks.

Millega veel ei tulda toime

- Praktika näitab, et võlanõustamise teenuse vajajad ei ole sageli suutelised ise realistlikult hindama oma olukorda, suhtlema konstruktiivselt võlausaldajate või ametnikega (sh kohtutäituritega), koostama vajalikke dokumente jne.
- Põhjused võivad olla erinevad, sageli on see tingitud inimeste vähesest teadlikkusest ning teadmiste ja oskuste nappusest.

Võlanõustamise liigid

- o **Esmatasandi võlanõustamine**
- o Esmatasandi võlanõustamist osutatakse sageli kohaliku omavalitsuse üksuse sotsiaal- või lastekaitsetöötajate poolt muu abistamise raames.
- o Erinevus esmatasandi võlanõustamise ja võlanõustamisteenuse vahel seisneb peamiselt selles, et esmatasandi võlanõustamise puhul pole võlgnevus abistamise peamine põhjus.

Esmatasandi võlanõustamine

- o Kohaliku omavalitsuse üksuse sotsiaaltöötaja poole pöörduvad eelkõige need, kellel võlg või võlaprobleemid ei ole pöördumise peapõhjuseks
- o Sotsiaaltöötaja võib pakutava sotsiaalnõustamise raames vajaduse korral ka juhendada, kuidas tulud ja kulud kontrolli all hoida
- o Inimese kergemate võlaprobleemidega tegeleb sotsiaaltöötaja sotsiaalnõustamise raames vaid siis, kui inimene annab vastavaid vihjeid või sotsiaaltöötaja peab seda vajalikuks

Nn spetsialiseerunud nõustamine

- o Spetsialiseerunud võlanõustamine - võlgnevus on klientidele abi otsimise ajendiks.
- o Abi osutavad spetsialiseerunud võlanõustajad, kes tegutsevad spetsiaalses nõustamiskeskuses
- o Integreeritud võlanõustamine

Teenuse käigus abistatakse/nõustatakse isikut:

- o võlakohustuste kaardistamisel;
- o võlanõuete õiguspärasuse hindamisel;
- o majapidamiseelarvete koostamisel ja järgimisel;
- o säästliku majapidamise korraldamisel (nt soovitused elektrienergia säästlikuks kasutamiseks);
- o täiendavate ressursside otsimisel;
- o läbirääkimistel võlausaldajatega;
- o jne

Kui võlgnikuks on piiratud teovõimega inimene

- o Kui inimese teovõime on piiratud tehingute tegemise õiguse osas, ei ole põhjendatud ja mõistlik võlanõustamisteenuse osutamine piiratud teovõimega inimesele, kuna inimene ise ei saa ega või teha õiguslikult siduvaid tehinguid.

Eestkostja

- o Kuna piiratud teovõimega inimese eest teeb tehinguid tema seaduslik esindaja (eestkostja, vanem), on antud tema seaduslikule esindajale õigus võlanõustamisteenust saada piiratud teovõimega inimese kohustuste täitmise abistamiseks.
- o Praktikas ka tugiisik!

Teenusele suunamine

- o Kui hindamise käigus taotletava teenuse vajadust ei tuvastata, soovitab KOV sotsiaaltöötaja inimese toimetuleku ja/või hoolduse tagamiseks ja/või kõrvalabi katteks teisi meetmeid. Praktikas?
- o Teenust vajav inimene või tema seaduslik esindaja lepib kohaliku omavalitsuse ja teenuse osutajaga kokku teenuse osutamise algusaja, koha ja mahu.

Kellel on siis õigus teenusele

- Võlanõustamisteenust on õigus saada isikul, kellel on võlgnevuse tekkimise oht või kellel on võlgnevus juba tekkinud ning kes ei ole iseseisvalt võimeline tekkinud rahalisi kohustusi täitma.
- Võlgnevuse tekkimise ohtu hinnatakse, lähtudes konkreetsest olukorrast, kuhu isik või perekond sattunud on.
- **Võlanõustamise teenus peab olema kättesaadav igale inimesele, kes tunneb, et talle on seda vaja!**

Väljundid

- o Teenuse kasutamise tulemusena on tagatud isiku turvatunne, säilib või suureneb teenust saava isiku võimalikult iseseisev toimetulek ning teenuse kasutajale tagatakse võimalus aktiivselt ühiskonnaelus osaleda.
- o Tulemuslikkust hindavad teenust saav isik, teenuse osutaja, sh vahetult teenust osutav isik, ja rahastaja. Praktikas?

Tasu sotsiaalteenuse eest

(SHS § 16)

- o (1) Sotsiaalteenuse osutamise eest võib võtta tasu. Kohaliku omavalitsuse üksus kehtestab enda osutatava sotsiaalteenuse eest võetava tasu tingimused ja suuruse. Tasu võtmise otsustab teenuse eest tasuv või teenust osutav asutus.
- o (2) Isikult võetava tasu suurus oleneb sotsiaalteenuse mahust, teenuse maksumusest ning teenust saava isiku ja tema perekonna majanduslikust olukorrast.
- o (3) Sotsiaalteenuse eest võetava tasu suurus ei tohi olla teenuse saamise takistuseks.

Täna kuulamast!
Anne Rahn
anne.rahn@ut.ee

